

2020

SANSKRIT

(Major)

Paper : 6.3

Full Marks : 60

Time : 3 hours

*The figures in the margin indicate full marks
for the questions*

1. Answer the following questions : 1×3=3

निम्नलिखितानां प्रश्नानामुत्तरं प्रदेयम्—

(a) Who was the original propounder of the science of life?

आयुर्वेदस्य प्रथमोपस्थापकः कः?

(b) What is the time period of Caraka?

चरकस्य स्थितिकालः कः?

(c) How many Sthānas are there in the *Caraka-saṁhitā*?

चरकसंहितायां कति स्थानानि सन्ति?

2. Define गुण (quality) as you find in the *Caraka-saṁhitā*. 2

चरकसंहितानुसारं गुणस्वरूपं प्रतिपादनीयम्।

3. Answer any *three* of the following : 5×3=15

अधस्तनेषु प्रश्नत्रयं समाधेयम्—

- (a) Mention the names of फलिनि द्रव्यस.

फलनिद्रव्याणां नामानि लिखत।

- (b) Define द्रव्य (matter) as you find in the *Caraka-saṁhitā*.

चरकसंहितानुसारं द्रव्यलक्षणं लेखनीयम्।

- (c) Discuss सामान्य and विशेष Siddhānta (generic concomitance and variant factor) as per your text.

अधीतग्रन्थदिशा सामान्य-विशेषयोः सिद्धान्तः विवेचनीयः।

- (d) Mention the qualities of वात.

वातगुणानामुल्लेखः कार्यः।

4. Explain with reference to the context any *two* of the following : 10×2=20

अधस्तनेषु ससन्दर्भं पद्यद्वयं व्याख्यायताम्—

- (a) हिताहितं सुखं दुःखमायुस्तस्य हिताहितम्।

मानं च तच्च यत्रोक्तमायुर्वेदः स उच्यते॥

- (b) तदेव युक्तं भैषज्यं यदारोग्याय कल्पते।
स चैव भिषजां श्रेष्ठो रोगेभ्यो यः प्रमोचयेत्॥
- (c) सत्त्वमात्मा शरीरं च त्रयमेतत्त्रिदण्डवत्।
लोकस्तिष्ठति संयोगात्तत्र सर्वं प्रतिष्ठितम्॥

5. Fill in the blanks :

1×4=4

रिक्तस्थानानि पूरयत—

- (a) The computer language can be classified into _____.

स्वयंगणकस्य भाषा _____ विभाजयितुं शक्यते।

- (b) RAM stands for _____.

RAM इत्युक्ते _____ ।

- (c) Three fields where computer technology is being used are _____, _____, and _____.

स्वयंगणक-प्रौद्योगिकी क्षेत्रत्रये प्रयुज्यते। तत् क्षेत्रमस्ति _____, _____, अपि च _____ ।

- (d) ROM stands for _____.

ROM इत्युक्ते _____ ।

6. Answer the following questions :

2×3=6

अधस्तनाः प्रश्नाः समाधेयाः —

- (a) Why is memory required in the computer?
Explain.

स्वयंगणके स्मृतिः (मेमोरि इति) कथमावश्यकी भवति?
विवेच्यताम्।

(b) Give three examples of output and input devices.

आगम-निर्गमोपकरणयोः उदाहरणत्रयं प्रदेयम्।

(c) Write a short note on mouse of the computer.

स्वयंगणक-मूषकमधिकृत्य (माउस् इति) एका संक्षिप्ता टिप्पणी विधेया।

7. Answer any *one* of the following :

10

अधोलिखितेषु एकतरः समाधीयताम्—

(a) Discuss the functioning of Laser printer.

प्रांशुमुद्रकस्य (लेजार प्रिन्टार इति) कार्यपद्धतिः समालोच्यताम्।

(b) What do you mean by computer software? Describe three types of software and their usages.

कम्प्यूटार-सफ्टयार—इत्यनेन भवान् किं जानाति? कम्प्यूटार-सफ्टयार इत्यस्य विभागाः प्रयोगाश्च विवेच्यन्ताम्।

★ ★ ★